

27.03.2024

POL-2024-7464

Poliisihallitus
kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Eduskunnan oikeusasiamiehen selvitys- ja lausuntopyyntö 27.12.2023 EOAK/8083/2023

Poliisilaitoksen selvitys ja lausunto poliisin toiminnasta itsenäisyyspäivänä 2023 Helsingin Töölöntorilla

1 Selvitys- ja lausuntopyyntö

Poliisihallitus on pyytänyt Helsingin poliisilaitosta hankkimaan eduskunnan oikeusasiamiehelle poliisin toiminnasta itsenäisyyspäivänä 2023 Helsingin Töölöntorilla tehtyjen kantelujen johdosta asian tutkimiseksi tarvittavan selvityksen ja antamaan oman oikeudellisesti perustellun lausuntonsa.

Oikeusasiamies on Poliisihallitukselle osoittamassaan selvitys- ja lausuntopyynnössä EOAK/8038/2023 pyytänyt, että selvityksessä ja lausunnossa tulisi kiinnittää huomiota selvitys- ja lausuntopyynnössä erikseen yksilöityihin seikkoihin.

Tässä selvityksessä ja lausunnossa on jäljempänä poliisilaitoksen lausunnon yhteydessä tuotu esille oikeusasiamiehen yksilöimät seikat sekä lausuttu niihin liittyen.

2 Selvitykset

Asiassa on pyydetty selvitykset seuraavilta henkilöiltä:

- ylikomisario Jere Roimu, operaatiojohtaja
- komisario Hanna Kiiskinen, tilannejohtaja
- ylikomisario Mikko Minkkinen, rikostutkinnasta vastaava päällystös-esimies
- ylikomisario Pekka Kallio, vartiointi- ja säilytyspalvelut
- vanhempi konstaapeli Stiina Kaarineva, ennalta estävä toiminto
- vanhempi konstaapeli Simo Holttinen, hälytys- ja valvontayksikkö
- vanhempi konstaapeli Jaro Silventoinen, hälytys- ja valvontayksikkö

Saadun selvityksen perusteella on laadittu yhteenveto, josta ilmenee tapahtumien kulku.

3 Selvityksistä laadittu yhteenveto

3.1 Taustaa

Helsingin poliisilaitokselle ilmoitettiin itsenäisyyspäivälle 6.12.2023 neljä erillistä yleistä kokousta.

1.12.2022 ilmoitettiin yleisestä kokouksesta Töölöntorilla 6.12.2023 klo 18.00 alkaen nimellä "612-soihtukulkue".

27.10.2023 ilmoitettiin yleisestä kokouksesta Rautatientorilla 6.12.2023 klo 16.00 nimellä "Suomi Herää".

13.11.2023 ilmoitettiin yleisestä kokouksesta Töölöntorilla 6.12.2023 klo 16.00 - 20.00 nimellä "Helsinki ilman natseja".

Lisäksi poliisille ilmoitettiin yleisestä kokouksesta Helsingissä 6.12.2023 klo 11.30 - 16.00 nimellä "Filosofit rauhan puolesta".

3.2 Töölöntorille ilmoitetuista yleisistä kokouksista ja niihin liittyvistä edeltävistä toimenpiteistä

3.2.1 Töölöntorille ilmoitetut yleiset kokoukset

Töölöntorille oli tehty ilmoitukset kahdesta osittain samaan aikaan järjestettävästä yleisestä kokouksesta, jotka olivat "612 -soihtukulkue" sekä "Helsinki ilman natseja".

Poliisi oli yhteydessä molempien tapahtumien yhteyshenkilöihin neuvottelujen aloittamiseksi. Neuvottelut eivät kuitenkaan edenneet "Helsinki ilman natseja" -koalition yhteyshenkilön kanssa, eikä myöskään poliisin ehdottamaan tapaamiseen suostuttu. Yhteyshenkilölle kuitenkin ilmoitettiin poliisin toimesta puhelimitse, ettei tapahtumaa voida järjestää heidän ilmoittamaansa paikassa ilmoitettuna ajankohtana, vaan heidän tulee valita toinen koontumispaikka.

3.2.2 "Helsinki ilman natseja" -tapahtumakutsu 10.11.2023

"ilmannatseja" on 10.11.2023 julkaissut muun ohella Telegramissa seuraavansisältöisen tapahtumakutsun:

"Helsinki ilman natseja – nyt ja aina!

Kutsumme kaikki jälleen itsenäisyyspäivänä 6.12.2023 Helsinkiin osoittamaan, että äärioikeistolle ei ole kaduilla sijaa – ikinä!

Helsinki ilman natseja on jo vuodesta 2016 kerännyt tuhansia mielenosoittajia kaduille vaatimaan rasismista ja fasismista vapaata yhteiskuntaa ja ollut mukana rakentamassa antifasistista liikettä. Viime vuonna äärioikeiston 612-soihtumarssi blokkattiin jo toistamiseen ja pakotettiin kiertoreitille. Tämä saavutus asettuu kuitenkin vuosikausia kestäneeseen jatkumoon, jossa järjestäytynyt antifasistinen työ on marginalisoinut äärioikeiston toimintaa ja kuihduttanut tapahtumia. Jatkamme hyvänä alkanutta kehitystä ja viemme natseilta tilan tuuman kerrallaan. Tavataan

Töölöntorilla, 612-marssin perinteisellä aloituspaikalla, antifasistisen riemukkaissa merkeissä.

Nykyisen hallituksen politiikkaa vastustamaan syntynyt massiivinen liikehdintä toimii inspiraatioina yhteiskunnalliselle kamppailulle ja jatkamme sitä ylpeydellä ja ilolla Töölöntorilla. Monet nykyään eduskunnassa tai jopa hallituksessa istuvat oikeistopoliitikot ovat vuosien saatossa osallistuneet 612-marssille ja nyt he levittävät vihamielistä ideologiaansa valtion korkeimmissa viroissa.

Israelin lokakuussa kiihdyttämä kansanmurha palestiinalaisia siviilejä kohtaan on kauhea muistutus siitä, mihin antidemokraattisuuteen ja kaikenlaisen vallan keskittymiseen tähtäävien "ratkaisujen" polku voi lopulta pahimmillaan viedä. Siksi antifasismi on antirasismia, kamppailua trans- ja homofobiaa vastaan sekä taisteleminen ympäristön varjelun ja naisten oikeuksien vuoksi. Se on vapauden puolustamista, jota äärioikeisto koettaa toiminnallaan rajoittaa."

3.2.3 Hallintopäätös 1.12.2023

"Helsinki ilman natseja" -koalition yhteyshenkilölle toimitettiin 1.12.2023 sähköpostitse kirjallinen hallintopäätös, jossa poliisi on kieltänyt Helsinki ilman natseja -mielenosoituksen järjestämisen ilmoitettuna aikana (6.12.2023 klo 16.00 - 20.00) ilmoitetussa paikassa (Töölöntori).

3.2.4 Hallintopäätökseen liittyvä "Helsinki ilman natseja" -koalition tiedote

Muutama tunti hallintopäätöksen lähettämisen jälkeen "ilmannatseja" julkaisi Telegramissa 1.12.2023 seuraavansisältöiset tiedotteet:

"SKANDAALI: POLIISI HALUAA PYHITTÄÄ TÖÖLÖNTORIN FASISTEILLE KOKO ITSENÄISYYSPÄIVÄKSI JA KIELTÄÄ HELSINKI ILMAN NATSEJA -MIELENOSOITUKSEN KOKOONTUMISEN - EMME AIO ANTAA PERIKSI Helsinki ilman natseja mielenosoitus kokoontuu tänä vuonna Töölöntorilla klo 16. Helsingin poliisi on kuitenkin ilmoittanut meille, ettemme saisi kokoontua Töölöntorilla koko itsenäisyyspäivänä. Syyksi poliisi on kertonut äärioikeiston 612-marssin roolin "perinteenä". Näin siitäkin huolimatta, että mielenosoituksemme alkaa tunteja ennen 612-marssia"

"Poliisin päätös kieltää Töölöntorilta kaikki muut tapahtumat koko päiväksi, osoittaa poliisin halun ennemmin suojella kaikin keinoin natsimarssia kuin taata fasismia vastustavan mielenosoituksen kunnollinen toteutuminen. Emme voi hyväksyä Helsingin poliisin kieltoa, joka suoraan hankaloittaa fasisminvastaisen mielenosoituksen vapaata toteutumista sekä sananvapauden harjoittamista.

Poliisin perusteeton kieltö ei muuta päämääräämme, emmekä anna periksi tavoitteestamme pyrkiä kohti Helsinkiä, jonka kaduilla ei nähdä ainuttakaan natsimarssia. Tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden periaatteista kiinni pitäminen on aina tärkeää, mutta erityisesti nyt, kun ne ovat uhattuna hallituksen toimesta. Tulemme jatkamaan ylpeästi ja sinnikkäästi antifasistista perinnettämme, vaikka Helsingin poliisi tekaistuilla syillä pyrkii rajoittamaan toimintaamme. Kokoonnumme siis Töölöntorille joka tapauksessa 6.12. klo 16, ja kutsumme kaikki kanssamme osoittamaan, ettei natseilla ole nyt tai tulevaisuudessa sijaa Helsingin kaduilla!"

3.2.5 Poliisin yhteydenotot "Helsinki ilman natseja" -koalition yhteyshenkilöön tämän jälkeen

Poliisi on ollut 3.12.2023 yhteydessä "Helsinki ilman natseja" -koalition yhteyshenkilöön. Tässä yhteydessä hänelle oli kerrottu sosiaalisesta mediasta saaduista havainnoista, joiden mukaan "Helsinki ilman natseja" -mielenosoitus oltaisiin yhä järjestämässä Töölöntorilla. Yhteyshenkilöä oli vielä tässäkin vaiheessa kehoitettu löytämään mielenosoitukselle toinen kokoontumispaikka.

"Helsinki ilman natseja" -koalition yhteyshenkilö ei missään vaiheessa suostunut varsinaisesti neuvottelemaan poliisin kanssa tapahtuman kokoontumispaikasta.

3.2.6 Tapahtumista Töölöntorilla 6.12.2023

Töölöntorille asetettiin poliisipartioita siten, että sinne saapuville ihmisille pystyttiin poliisin toimesta kertomaan, ettei Töölöntorille ole mahdollista kokoontua "Helsinki ilman natseja" -tapahtumaan. Poliisi ei tässä vaiheessa estänyt ketään saapumasta paikalle tai poistanut ketään paikalta, ainoastaan kertoi paikalle saapuville ihmisille kokoontumiskiellosta "Helsinki ilman natseja" -tapahtuman osalta.

Töölöntorille oli noin klo 16.00 saapunut jo muutama sata ihmistä ja ihmisiä saapui paikalle koko ajan lisää. Vielä tässäkin vaiheessa poliisi pyrki tavoittamaan "Helsinki ilman natseja" -tapahtuman yhteyshenkilöä Töölöntorilta, jotta asiassa olisi voitu vielä tässäkin vaiheessa sopia mahdollisesta toisesta kokoontumispaikasta. Poliisi ei tavoittanut "Helsinki ilman natseja" -tapahtuman yhteyshenkilöä eikä neuvotteluyhteyttä siten saatu.

Paikalla oli kuitenkin "poliisikontakteiksi" esittäytyneitä henkilöitä. Poliisin neuvottelijat kävivät heti klo 16.00 jälkeen kertomassa näille henkilöille, että torialueelta tulee poistua ja poliisin valmistautuvan torialueen tyhjentämiseen. "Poliisikontaktit" eivät olleet poistumiseen suostuvaisia poliisin pyynnöstä ja määräyksestä huolimatta.

Tilanne oli klo 16.00 jälkeen se, että Töölöntorille oli kokoontunut kiellon vastaisesti useita satoja ihmisiä "Helsinki ilman natseja" -mielenosoitukseen. Operaatiojohtaja Roimu määräsi tilannejohtaja Kiiskisen varautumaan Töölöntorin tyhjentämiseen ja väkijoukon ohjaamisen pois alueelta. Lisäksi Roimu määräsi kuulutusten aloittamisen, jotta poliisin tuleva toiminta olisi mahdollisimman hyvin paikalla olevien ihmisten tiedossa ja heillä olisi mahdollisuus myös omaehtoiseen paikalta poistumiseen.

Kuulutuksissa kerrottiin ensiksi poliisin antamasta kiellosta mielenosoituksen järjestämiseen Töölöntorilla ja osoitettiin mielenosoituksen paikaksi Taivallahden aukio, jonne mielenosoittajien tuli siirtyä. Poliisin havaintojen mukaan kuulutuksilla ei ollut merkittävää vaikutusta.

Seuraavaksi ylikomisario Roimu teki kokoontumislain 21 §:n 2 momentin nojalla päätöksen ja määräsi mielenosoituksen Töölöntorilla päättymään olennaisesti lainvastaisena.

Päätös mielenosoituksen päättämisestä ja tähän liittyvästä väkijoukon hajaantumis- ja poistumiskäskystä kuulutettiin useita kertoja. Poliisin havaintojen perusteella kuulutusten vaikutus paikalla olleisiin henkilöihin oli vähäinen.

Poliisi aloitti varsinaisen torialueen tyhjentämisen klo 16.46, koska paikalla olleet ihmiset eivät olleet lähteneet pois aikaisemmista toimenpiteistä ja määräyksistä huolimatta. Tässä vaiheessa ensimmäisten kuulutusten aloittamisesta oli kulunut jo yli puoli tuntia ja jälkimmäistenkin kuulutusten aloittamisesta yli 20 minuuttia.

Tässä vaiheessa paikalla olleet poliisit lähestyivät ihmisiä rivissä kävellessä heitä samalla poistumaan, jolloin osa ihmisistä siirtyi poliisien edellä kohti Runeberginkatua. Valtaosa jäi kuitenkin paikalleen, jolloin poliisit työnsivät heitä edellään kohti Runeberginkatua. Paikalla oli kuitenkin niin paljon ihmisiä, että heidän siirtämisensä pois torilta pelkästään työntämällä oli mahdotonta. Poliisia ei vastustettu aggressiivisesti tai väkivaltaisesti, joten väkijoukon siirtämisessä ei käytetty fyysistä voimaa kovempia voimakeinoja.

Tilanneorganisaation kuului myös poliisihevosia, jotka ylikomisario Roimu määräsi otettavaksi käyttöön. Poliisihevosten käytön tarkoituksena oli erottaa tiivistä väkijoukosta pienempiä ryhmiä, joita olisi mahdollista siirtää pois alueelta. Poliisihevoset alkoivat kulkemaan hiljaisella vauhdilla väkijoukossa. Toiminnan seurauksena väkijoukosta saatiin erotettua pienempiä ihmisryhmiä.

Tämän lisäksi ylikomisario Roimu määräsi poliisin antamien poistumiskäskyjen tehostamiseksi tilannejohtaja Kiiskisen valmistautumaan aloittamaan poliisin käskyjä vastaan niskoittelevien henkilöiden kiinniotot. Kiinniotot ohjeistettiin kohdistettavaksi ensisijaisesti henkilöihin, jotka saatuaan ensin kuulutusten välityksellä sekä tämän jälkeen vielä poliisimiehen toimesta henkilökohtaisen poistumiskäskyn, kieltäytyvät edelleen poistumasta paikalta tai muuten aktiivisesti vastustavat poliisia tai paikalta poistamista.

Poliisi suoritti Töölöntorin tyhjentämisen yhteydessä useita kymmeniä kiinniottoja. Kiinniotettujen henkilöiden kuljetuksia varten poliisin käytössä oli kaksi linja-autoa sekä kaksi pakettiautoa.

Suoritettujen kiinniottojen, toistuvasti annettujen poistumiskäskyjen sekä samaan aikaan tapahtuneen poliisihevosten ja poliisin muun toiminnan vaikutuksesta alkoi aikaisempaa lukumäärältään suurempi väkijoukko poistumaan Töölöntorilta Runeberginkadun suuntaan.

Poliisi ei missään vaiheessa "saartanut" tai "piirittänyt" ihmisiä torille. Paikalla olleilla ihmisillä oli halutessaan koko ajan tosiasiallinen mahdollisuus poistua Töölöntorilta. Poliisit poistivat ihmisiä torialueelta ohjaamalla ja

viime kädessä työntämällä heitä Runeberginkadun suuntaan, jonka puoleinen sivu torialueesta oli koko ajan vapaana.

Klo 17.52 Töölöntori oli saatu poliisin toimenpiteiden johdosta tyhjennettyä. Poliisin paikalta poistamat ihmiset olivat siirtyneet pääosin Runeberginkadun länsipuolelle jalkakäytävälle.

4 Poliisilaitoksen lausunto

4.1 Selvitys- ja lausuntopyynnön kohta 1

Kanteluissa arvostellaan sitä, että kokoontumisvapautta on perusteettomasti rajoitettu, kun Helsinki ilman natseja -mielenosoitusta ei sallittu pitää, vaan sen sijaan poliisi suojeli 612-soihtukulkuetta. On myös esitetty, että poliisin olisi tullut sallia 612-soihtukulkueen vastamielenosoitus (Helsinki ilman natseja) ja tyytyä pitämään mielenosoitukset erillään. Eräässä kantelelussa 612-soihtukulkue katsottiin kielletyn Pohjoismaisen vastarintaliikkeen toiminnaksi, jota lisäksi oli pidettävä kiihottamisena kansanryhmää vastaan (jonka liikkeen toiminnan ja rikoksen estäminen olisi ollut poliisin velvollisuus).

4.1.1 Yleistä mielenosoitusoikeudesta

Kokoontumis- ja yhdistymisvapaus on Euroopan ihmisoikeussopimuksessa sekä Suomen perustuslaissa säädetty yksilölle kuuluva perusoikeus. Suomen perustuslaissa mielenosoitusoikeus on turvattu 13 §:n 1 momentissa, jonka mukaan jokaisella on oikeus lupaa hankkimatta järjestää kokouksia ja mielenosoituksia sekä osallistua niihin. Julkiselle vallalle on perustuslain 22 §:ssä ja kokoontumislain 4 §:ssä asetettu velvollisuus aktiivisesti turvata ja edistää tämän oikeuden toteutumista käytännössä.

Kokoontumislain 19 §:n 1 momentin mukaan poliisin tehtävänä on turvata kokoontumisvapauden käyttämistä. Poliisin tulee myös valvoa, että mielenosoituksen järjestäjä täyttää kokoontumislain mukaiset velvollisuutensa, sekä ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi yleisessä kokouksessa.

Poliisilla on siten kahdensuuntainen tehtävä mielenosoitustilanteessa: yhtäältä poliisin tulee turvata mielenosoitukseen osallistuvien henkilöiden oikeus osallistua siihen ja ilmaista mielipiteensä, mutta toisaalta velvollisuus huolehtia yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä sekä siitä, ettei ulkopuolisten etuja ja oikeuksia loukata tai kohtuuttomasti haitata (Poliisilaki, Helminen et al., 2012, s. 640).

4.1.2 Poliisille tehdyistä ilmoituksista yleisestä kokouksesta Töölöntorilla ja toimenpiteistä niihin liittyen

Käsillä olevassa asiassa ensimmäinen ilmoitus yleisestä kokouksesta Töölöntorilla tehtiin 1.12.2022, jolloin ilmoitettiin yleisestä kokouksesta Töölöntorilla 6.12.2023 klo 18.00 alkaen nimellä "612-soihtukulkue". Kysymys oli tapahtumasta, joka oli järjestetty useana aikaisempana vuotena samassa paikassa ja jonka oli tarkoitus olla kymmenes peräkkäinen.

"Helsinki ilman natseja" -koalition yhteyshenkilön tekemä ilmoitus yleisestä kokouksesta Töölöntorilla 6.12.2023 klo 16.00 - 20.00 välisenä aikana tehtiin 13.11.2023. Ilmoituksessa tapahtuman osallistujamääräksi oli arvioitu 3000 henkilöä.

Kokoontumislain 10 §:n 1 momentissa on säädetty tilanteesta, jossa samassa paikassa ilmoitetaan järjestettäväksi useita yleisiä kokouksia eikä niiden samanaikainen järjestäminen ole mahdollista. Tällaisessa tilanteessa etusija on kokousilmoituksen ensimmäisenä tehneellä järjestäjällä, jollei kokouspaikan perinteisestä tai sopimukseen perustuvasta käytöstä muuta johdu. Edelleen säännöksen mukaan poliisi voi tällöin osoittaa yhteyshenkilöiden kanssa neuvoteltuaan muut kokoukset siirrettäviksi toiseen ajankohtaan tai toiseen, kokouksen tarkoituksen kannalta sopivaan paikkaan.

Lain esitöiden (HE 145/1998 vp, s. 26) mukaan etusija kokouksen järjestämiseen olisi pääsääntöisesti kokousilmoituksen ensimmäisenä tehneellä järjestäjällä. Poliisin tulisi tällöin osoittaa muut kokoukset siirrettäviksi toiseen ajankohtaan tai toiseen, kokouksen tarkoituksen kannalta sopivaan paikkaan. Ensisijaisesti tulisi kuitenkin arvioida, olisiko kokousten samanaikainen järjestäminen mahdollista ja vasta toissijaisesti osoittaa muut kuin etusijan saanut kokous siirrettäviksi toiseen ajankohtaan tai paikkaan.

Edelleen esitöiden (HE 145/1998 vp, s. 26) mukaan ilmoitukseen perustuva etusija väistyisi kokouspaikan perinteisen käytön tai käytöstä tehdyn sopimuksen perusteella. Jos kokous paikalla on järjestetty tiettyä ajankohtana, esimerkiksi vappuna, perinteisesti tietty yleinen kokous, olisi tällaisen kokouksen järjestäjällä etuoikeus kokouspaikkaan. Laissa tarkoitettu perinne voisi muodostua jo muutamankin kokouskerran jälkeen. Säännöksellä esitettäisiin kokouspaikan varaaminen kiusanteon tarkoituksessa muuhun kuin säännöksessä tarkoitettuun perinteiseen käyttöön.

Ylikomisario Roimun ja vanhempi konstaapeli Kaarinevan selvityksistä ilmenee, että poliisi on ollut hyvissä ajoin ennen itsenäisyyspäivää yhteydessä molempiin yleisestä kokouksesta Töölöntorille ilmoituksen tehneiden tahojen yhteyshenkilöihin neuvottelujen aloittamiseksi. "612-soihtukulkueen" yhteyshenkilön kanssa oli saatu hyvä keskusteluyhteys, mutta "Helsinki ilman natseja" -koalition yhteyshenkilö oli kieltäytynyt poliisin ehdottamista neuvotteluista tapahtumaan liittyen. Tässä yhteydessä (24.11.2023) yhteyshenkilölle kuitenkin kerrottiin, ettei "Helsinki ilman natseja" -mielentoitusta voida järjestää Töölöntorilla heidän ilmoittamana ajankohtana,

koska paikalle oli jo aiemmin ilmoitettu "612-soihtukulkue" -tapahtuma. Yhteyshenkilölle kerrottiin poliisin toimesta, että heidän tulee löytää mielenosoitukselleen toinen kokoontumispaikka.

"Helsinki ilman natseja" -koalition yhteyshenkilölle toimitettiin 1.12.2023 sähköpostitse kirjallinen hallintopäätös, jossa poliisi on kieltänyt "Helsinki ilman natseja" -mielenosoituksen järjestämisen ilmoitettuna aikana (6.12.2023 klo 16.00 - 20.00) ilmoitetussa paikassa (Töölöntori). Hallintopäätöksessä on muun ohella tuotu esille, että Narinkkatori, jossa "Helsinki ilman natseja" -mielenosoitus on kokoontunut aikaisempina vuosina, on edelleen vapaana mielenosoituskäyttöön.

Päätöksen perusteluissa on ensinnäkin viitattu kokoontumislain 10 §:n 1 momenttiin ja lisäksi todettu seuraavasti:

"Töölöntorilla on Itsenäisyyspäivänä perinteisesti järjestetty 612-soihtukulkue. Kyseinen mielenosoitus on myös vuonna 2023 ilmoitettu jo ennen Liljannon mielenosoitusilmoitusta järjestettäväksi Töölöntorilla. Liljanto on ilmoittanut, ettei ole halukas neuvottelemaan poliisin kanssa mielenosoituksen järjestämisestä.

Helsinki ilman natseja -mielenosoitus on aikaisempina vuosina kokoontunut Narinkkatorilla, joka paikkana on toistaiseksi Itsenäisyyspäivänä vielä vapaana mielenosoituskäyttöön."

Mitä tulee kanteluissa esitettyyn arvosteluun, jonka mukaan kokoontumisvapautta on perusteettomasti rajoitettu, kun "Helsinki ilman natseja" -mielenosoitusta ei sallittu pitää, vaan sen sijaan poliisi suojeli 612-soihtukulkueita, poliisilaitos toteaa aluksi, että kirjallisesta hallintopäätöksestä ilmenee, ettei "Helsinki ilman natseja" -mielenosoituksen järjestämisestä ole päätöksellä kielletty vaan asiassa on rajoitettu ainoastaan sitä, ettei mainitun mielenosoituksen järjestäminen ole mahdollista Töölöntorilla 6.12.2023 klo 16.00 -20.00 välisenä aikana, koska paikalla järjestetään toinen ilmoitettu yleinen kokous. Päätöksestä ilmenee yksityiskohtaisesti lainsäädäntö, johon päätös perustuu sekä tapaukseen liittyvät perustelut, joiden johdosta päätös mielenosoituksen kieltämisestä ilmoitettuna aikana ilmoitetussa paikassa on perustunut.

Poliisilaitos katsoo, että päätös on ollut kokoontumislain 10 §:n 1 momentin mukainen ja asianmukaisesti perusteltu ottaen huomioon, että "612-soihtukulkue" on ollut asiasta ensimmäisenä kokousilmoituksen tehnyt taho ja myös kokouspaikan "612-soihtukulkueeseen" liittyvät perinteet ovat puoltaaneet asian ratkaisemista päätöksestä ilmenevällä tavalla. Mainittujen seikkojen lisäksi päätöksessä on tuotu esille, ettei yhteyshenkilö ole ollut suostuvainen neuvottelemaan poliisin kanssa mielenosoituksen järjestämiseen liittyvistä seikoista. Todettakoon vielä, että asiassa on lisäksi katsottu, ettei mielenosoitusten samanaikainen järjestäminen ole myöskään mahdollista.

Asiaa arvioidessaan poliisilaitos on kuitenkin kiinnittänyt huomiota kokoontumislain 10 §:n 1 momentin sanamuotoon, joka lähtee siitä, että poliisi voi edellytysten täytyessä osoittaa muut kokoukset siirrettäviksi toiseen ajankohtaan tai toiseen, kokouksen tarkoituksen kannalta sopivaan paikkaan.

Käsillä olevassa tapauksessa poliisi on hallintopäätöksellä kieltänyt "*Helsinki ilman natseja*" -mielenosoituksen järjestämisen 6.12.2023 klo 16.00 - 20.00 Töölöntorilla ja viitannut päätöksessä siihen, että Narinkkatori, jossa mielenosoitus on aikaisempina vuosina kokoontunut, on vapaana mielenosoituskäyttöön. Poliisi on päätöksen yhteydessä tuonut siten esille esimerkiksi paikasta, jossa "*Helsinki ilman natseja*" -mielenosoitus olisi mahdollista järjestää ja pyrkinyt toiminnallaan edistämään myös "*Helsinki ilman natseja*" -mielenosoituksen järjestämistä.

Päätöksessä ei ole kuitenkaan osoitettu "*Helsinki ilman natseja*" -mielenosoitukselle toista mielenosoituspaikkaa, joka asiaa jälkikäteen arvioituna olisi poliisilaitoksen näkemyksen mukaan ollut perusteltua, kun otetaan huomioon kokoontumislain 10 §:n 1 momentin asiaa koskeva sanamuoto. Poliisi on omalla toiminnallaan pyrkinyt pitämään neuvotteluyhteyttä yhteyshenkilöön aktiivisesti yllä aina itsenäisyyspäivään saakka, jotta toisesta kokoontumispaikasta olisi voitu sopia yhteisymmärryksessä ottaen huomioon myös mielenosoituksen tarkoitus. Todettakoon vielä, ettei "*Helsinki ilman natseja*" -mielenosoituksen yhteyshenkilö ollut missään vaiheessa suostuvainen neuvottelemaan kokoontumispaikasta. Ottaen lisäksi huomioon myös järjestäjätahon päätöksen antamisen jälkeinen menettely, joka on pitänyt sisällään julkisen kehotuksen kokoontua Töölöntorille vastoin poliisin nimenomaista kieltoa, toisen kokoontumispaikan osoittamatta jättämiselle hallintopäätöksessä ei ole poliisilaitoksen käsityksen mukaan annettavissa juurikaan tosiasiallista merkitystä.

4.1.3 Tapahtumista Töölöntorilla ja "*Helsinki ilman natseja*" -mielenosoituksen päättämistä koskevan päätöksen perusteista

Itsenäisyyspäivän poliisitoiminnan operaatiojohtajana toimi ylikomisario Jere Roimu.

Töölöntorilla operoivien poliisiyksiköiden tilannejohtajana toimi komisario Hanna Kiiskinen.

Poliisin hallintopäätöksessä antaman rajatun mielenosoituspaikkaa koskevan kiellon vastaisesti Töölöntorille kokoontui 6.12.2023 klo 16.00 jälkeen vähintään useita satoja henkilöitä "*Helsinki ilman natseja*" -mielenosoitukseen huolimatta siitä, että paikalle saapuville ihmisille kerrottiin poliisin toimesta kokoontumiskiellosta Töölöntorilla mainitun tapahtuman osalta.

Poliisi ei saanut "*Helsinki ilman natseja*" -koalition yhteyshenkilöön tapahtumapäivänä neuvotteluyhteyttä, jolloin olisi vielä voitu keskustella mielenosoituksen kokoontumispaikasta muualla kuin Töölöntorilla. Töölöntorilla olleille "poliisikontakteiksi" esittäytyneille henkilöille kerrottiin välittömästi klo 16.00 jälkeen, että Töölöntorin alueelta tulee poistua ja että poliisi valmistautuu alueen tyhjentämiseen. Henkilöt eivät olleet suostuvaisia poistumaan paikalta, eivätkä neuvottelut kokoontumispaikan vaihtamisesta edenneet.

Operaatiojohtaja Roimu määräsi tilannejohtaja Kiiskisen varautumaan Töölöntorin tyhjentämiseen ja väkijoukon ohjaamisen pois alueelta. Lisäksi Roimu määräsi kuulutusten aloittamisen, jotta poliisin ohjeistus ja määräykset sekä tuleva toiminta olisi mahdollisimman hyvin paikalla olevien ihmisten tiedossa ja heillä olisi mahdollisuus myös omaehtoiseen paikalta poistumiseen.

Ensimmäiset kuulutukset voimakastehoisella kovaäänislaitteistolla suoritettiin klo 16.14. Kuulutuksen sisältö oli seuraava:

"Poliisi on kieltänyt "Helsinki ilman natseja" -mielenosoituksen järjestämisen Töölöntorilla. Jos haluatte osoittaa mieltä, siirtykää Taivallahden aukiolle."

Kuulutus toistettiin klo 16.20 mennessä neljä kertaa. Poliisin havaintojen perusteella kuulutuksilla ei ollut merkittävää vaikutusta paikalla olleisiin ihmisiin.

Kokoontumislain 21 §:n 2 momentin mukaan päällystöön kuuluvalla poliisilla on oikeus keskeyttää yleinen kokous tai määrätä se päättymään, jolleivät muut toimenpiteet ole osoittautuneet riittäviksi, 1 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa sekä silloin, kun yleistä kokousta järjestettäessä muutoin toimitaan olennaisesti lainvastaisesti.

Lain esitöiden (HE 145/1998 vp, s. 33) mukaan pykälän 2 momentissa säädetävät poliisin keskeyttämis- ja päättämisoikeuden perusteet edellyttäisivät aina, että muut toimenpiteet eivät ole osoittautuneet riittäviksi. Tämä korostaa poliisin antamien ohjeiden ja määräysten ensisijaisuutta kokouksen keskeyttämiseen tai päättämiseen nähden. Ehdotuksen mukaan päällystöön kuuluva poliisi voisi keskeyttää tai päättää kokouksen, jos kokouksen jatkamisesta aiheutuu välitöntä vaaraa ihmisten turvallisuudelle, omaisuudelle tai ympäristölle. Lisäksi poliisilla olisi oikeus kokouksen keskeyttämiseen tai päättämiseen silloin, kun kokousta järjestettäessä muutoin toimitaan olennaisesti lainvastaisesti. Viimeksi mainittu peruste tarkoittaa esimerkiksi tilanteita, joissa kokouksen tarkoituksena on rikokseen ryhtyminen tai kokousta järjestettäessä rikotaan olennaisesti kokoontumislain tai muiden lakien säännöksiä tai niiden nojalla annettuja määräyksiä. Esimerkiksi kokousilmoituksen puutteellisuus tai poliisin antamien määräysten vähäinen rikkominen ei merkitsisi olennaista lainvastaisuutta eikä sellaisenaan oikeuttaisi poliisia keskeyttämään tai päättämään kokousta. Olennaisesti lainvastaisena toimintana voidaan pitää esimerkiksi sitä, että järjestäjä rikoo lakiehdotuksen 9 §:ään perustuvaa kokouspaikan omistajan tai haltijan antamaa kieltoa tai 10 §:n nojalla annettua kokouspaikkaa koskevaa poliisin määräystä.

Ylikomisario Roimun selvityksen mukaan Töölöntorille oli kokoontunut vastoin poliisin nimenomaista paikkaa koskevaa kieltoa huomattava määrä ihmisiä mielenosoitukseen, jonka yhteyshenkilöön poliisi ei saanut mitään yhteyttä, eikä siten voinut neuvotella järjestäjän kanssa mielenosoituksen

siirtämisestä toiseen paikkaan. Roimu teki tässä vaiheessa kokoontumislain 21 §:n 2 momentin perusteella päätöksen ja määräsi yleisen kokouksen päättymään olennaisesti lainvastaisena.

Ylikomisario Roimun asiassa tekemän arvion perusteella "*Helsinki ilman natseja*" -mielenosoituksen tarkoituksena oli nimenomaisesti estää toisen mielenosoituksen kokoontuminen ja näin toimimalla vaarantaa yleinen järjestys ja turvallisuus alueella. Poliisilla oli tiedossa, että eri tapahtumiin kokoontuvat ihmiset olivat ideologialtaan erilaisia ja oli ilmeistä, että osa paikalla olevista ihmisistä saattaisi käyttäytyä toisia kohtaan aggressiivisesti.

Ylikomisario Roimun selvityksen mukaan tehdyn päätöksen ajankohtaan vaikutti se, että "*612-soihdunkulkueen*" kokoontuminen oli alkamassa klo 18.00 ja suuren väkimäärän siirtämisen pois Töölöntorilta arvioitiin vievän runsaasti aikaa. Vallitseva tilanne oli tarkoitus purkaa rauhallisesti antamalla paikalla oleville ihmisille ohjeita ja määräyksiä ja samalla ohjata ihmisiä pois alueelta.

Mielenosoituksen päättämistä koskevaa päätöstä aloitettiin kuuluttamaan noin klo 16.20. Kuulutuksen sisältö oli seuraava:

"Poliisi määrää kokoontumisen päättymään ja väkijoukon hajaantumään. Poistukaa paikalta."

Myös tätä kuulutusta toistettiin useita kertoja. Poliisin havaintojen perusteella kuulutusten vaikutus väkijoukkoon oli vähäinen.

Ylikomisario Roimun selvityksestä ilmenee, että poliisi aloitti varsinaisen torialueen tyhjentämisen klo 16.46, koska paikalla olleet ihmiset eivät olleet lähteneet pois aikaisemmista toimenpiteistä huolimatta. Tässä vaiheessa ensimmäisten kuulutusten aloittamisesta oli kulunut jo yli puoli tuntia ja poistumiskäskykuulutustenkin aloittamisesta yli 20 minuuttia.

Poliisilaitos katsoo, että asiassa on ollut kokoontumislain 21 §:n 2 momentin mukaiset edellytykset määrätä mielenosoitus päättymään olennaisesti lainvastaisena. Tältä osin keskeisenä seikkana on ollut se, ettei järjestäjä eivätkä paikalle vastoin poliisin kokouspaikkaa koskevaa kieltoa saapuneet ihmiset olleet noudattaneet kokoontumislain 10 §:n nojalla annettua kokouspaikkaa koskevaa poliisin määräystä eikä yhteyshenkilöön saatu yhteyttä. Tämän lisäksi asiaa arvioitaessa on poliisilaitoksen näkemyksen mukaan voitu ottaa myös muut ylikomisario Roimun selvityksestä ilmenevät seikat, joista vielä korostetusti voidaan mainita paikalla olleiden ihmisten määrä ja arvio mielenosoituksen jatkamisesta aiheutuvasta konkreettisesta vaarasta ihmisten turvallisuudelle, kun otetaan huomioon, että "*612-soihdunkulkueen*" kokoontuminen oli alkamassa klo 18.00.

Todettakoon tässä yhteydessä myös se, että poliisi on ennen mielenosoituksen päättämistä koskevaa määräystä osoittanut "*Helsinki ilman natseja*" -mielenosoitukselle toisen paikan, joka on ollut Taivallahden aukio. Kuten ylikomisario Roimun selvityksestä ilmenee, poliisi on kuulutuksissa ilmoitta-

nut, että *"jos haluatte osoittaa mieltä, siirtykää Taivallahden aukiolle"*. Poliisi on kokoontumispaikkaa koskevaa määräystä edeltävästi pyrkinyt olemaan tapahtumapäivänä ja sitä ennen yhteydessä yhteyshenkilöön muun ohella kokoontumispaikkaan liittyen. Kokoontumispaikasta sopiminen on ollut kuitenkin mahdotonta, eikä yhteyshenkilön toimesta ole ilmoitettu myöskään muita vaihtoehtoisia kokoontumispaikkoja. Poliisilaitoksen käsityksen mukaan poliisin menettelyä tältä osin voitaneen mahdollisesti arvioida myös kokoontumislain 10 §:n 2 momentin valossa ja poliisilaitos katsoo, että asiassa on ollut myös mainitun lainkohdan edellyttämät olosuhteet käsillä osoittaa mielenosoituksen paikaksi viime kädessä Taivallahden aukio. Todettakoon myös, että mielenosoituksen tapahtumapaikan siirtäminen on mielenosoituksen päättämistä lievempi toimenpide.

Ylikomisario Roimun selvityksen mukaan poliisin tarkoituksena on ollut yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi estää vastakkaisten mielenosoitusten ja niihin osallistuvien ihmisten mahdollinen fyysinen yhteenotto. Mielenosoituksen tarkoituksen toteutumiseksi mielenosoitukset pyrittiin Roimun mukaan osoittamaan alueille, joista oli näkö- ja kuuloetäisyys toiseen tapahtumaan. *"Helsinki ilman natseja"* -mielenosoitukselle poliisi oli pyrkinyt osoittamaan paikaksi Taivallahden aukion, jossa mielenosoitus on kokoontunut aikaisempina vuosina. Lisäksi *"612-soihtukulkue"* kulki Taivallahden aukion vierestä, jolloin *"Helsinki ilman natseja"* -mielenosoitus olisi ollut myös näkö- ja kuuloetäisyydellä *"612-soihtukulkueesta"*.

Ottaen huomioon Töölöntorille kokoontunut väkimäärä ja se, että *"Helsinki ilman natseja"* -mielenosoituksen tarkoituksena on ollut nimenomaisesti estää tai vähintäänkin vakavasti häiritä toisen mielenosoituksen kokoontumista ja että mainittuihin tapahtumiin kokoontuvat ihmiset olivat ideologialtaan hyvin erilaisia, oli ilmeistä, että ainakin osa paikalla olevista henkilöistä käyttäytyisi toista osapuolta edustavia henkilöitä kohtaan ihmisten turvallisuutta vaarantavasti. Näin ollen asiassa on ollut poliisilaitoksen käsityksen mukaan myös perusteet arvioida, että *"Helsinki ilman natseja"* -mielenosoituksen järjestäminen Töölöntorilla vaarantaa ihmisten turvallisuutta kokoontumislain 10 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, eikä yhteyshenkilöä tavoitettu, joten mielenosoitus on voitu siirtää poliisin osoittamana Taivallahden aukiolle, jota on voitu pitää ylikomisario Roimun selvityksestä edellä esille tulleet seikat huomioiden myös mielenosoituksen tarkoituksen kannalta sopivana paikkana ottaen vielä huomioon myös paikan sijainti varsin lähellä Töölöntoria.

Mitä tulee kanteluissa esitettyyn arvosteluun, jonka mukaan poliisin olisi tullut sallia *"612-soihtukulkueen"* vastamielenosoitus (*"Helsinki ilman natseja"*) ja tyytyä pitämään mielenosoitukset erillään, poliisilaitos toteaa edellä lausutun lisäksi, että ottaen erityisesti huomioon mielenosoituksiin osallistuvien henkilöiden ainakin osittain vastakkaiset näkemykset, *"Helsinki ilman natseja"* -mielenosoituksen tarkoituksena ollut toisen mielenosoituksen estäminen tai vähintäänkin vakava häiritseminen ja poliisin en-

nen itsenäisyyspäivää ja itsenäisyyspäivänä antamien määräysten ja käs-
kyjen noudattamatta jättäminen, aiempien vuosien kokemukset vastaavista
tapahtumista sekä mielenosoituksiin osallistuvien henkilöiden lukumäärä ja
paikkana ollut Töölöntori, olisi mielenosoitusten pitäminen erillään Töölön-
torilla olisi ollut erittäin haasteellista ja mitä todennäköisemmin johtanut ta-
pahtumapaikalla tilanteeseen, jossa yleinen järjestys ja turvallisuus ja sen
myötä paikalla olleiden ihmisten turvallisuus olisi konkreettisella tavalla vä-
hintäänkin vaarantunut tai voinut johtaa jopa väkivaltaisiin yhteenottoihin
mielenosoittajien välillä.

Mitä tulee eräässä kantelussa esitettyyn arvosteluun, jonka mukaan *612-
soihutukulkue* katsottiin kielletyn Pohjoismaisen vastarintaliikkeen toimin-
naksi, jota lisäksi oli pidettävä kiihottamisena kansanryhmää vastaan
(jonka liikkeen toiminnan ja rikoksen estäminen olisi ollut poliisin velvolli-
suus), poliisilaitos toteaa, että selvityksessä ei ole tullut esille tällaisia seik-
koja eikä asia ole poliisilaitoksen käsityksen mukaan tulkittavissa kantelijan
esittämällä tavalla.

4.2 Selvitys- ja lausuntopyynnön kohta 2

*Pyydän selvittämään, miten Helsinki ilman natseja -mielenosoituksen jär-
jestäjän kanssa oli pyritty neuvottelemaan sekä ennen itsenäisyyspäivää
että tapahtumapäivänä ja miten poliisi ylipäätään valmistautui siihen (ilmei-
sen todennäköiseen) mahdollisuuteen, että riippumatta poliisin kannan-
otoista Töölöntorille tulisi kerääntymään ihmisiä tuohon mielenosoitukseen.*

Vanhempi konstaapeli Stiina Kaarineva on selvityksessään kertonut yhtey-
denotoista ja keskusteluiden sisällöstä "*Helsinki ilman natseja*" -mielenosoit-
uksen yhteyshenkilön kanssa seuraavasti:

23.11.2023 vanhempi konstaapeli Kaarineva yritti tavoitella yhteyshenkilöä
neljä kertaa puhelimitse, ei tavoitettu.

24.11.2023 vanhempi konstaapeli Kaarineva soitti yhteyshenkilölle kah-
desti, joista jälkimmäisellä kerralla hänet tavoitettiin. Keskustelun yhtey-
dessä "*Helsinki ilman natseja*" -koalitio kutsuttiin Pasilan poliisitalolle neu-
votteluihin, mutta tästä oli kieltäydytty. Kaarinevan mukaan neuvotteluta-
paaminen itsenäisyyspäivän mielenosoituksiin liittyen on ollut vakiintunut
käytäntö, ja kaikkien muiden itsenäisyyspäivänä mielenosoituksen järjestä-
neiden tahojen kanssa tapaaminen oli järjestetty. Kaarineva oli puhelun yh-
teydessä ilmoittanut yhteyshenkilölle, että Töölöntori ei sovi mielenosoituk-
sen kokoontumispaikaksi. Yhteyshenkilö oli kertonut palaavansa asiaan
puhelimitse tai sähköpostitse vaihtoehtoisen mielenosoituspaikan osalta.

27.11.2023 yhteyshenkilö soitti vanhempi konstaapeli Kaarinevalle, joka oli
ollut vapaapäivällä eikä ollut tämän vuoksi tavoitettavissa.

28.11.2023 vanhempi konstaapeli Kaarineva soitti yhteyshenkilölle kah-
desti. Yhteyshenkilö oli ilmoittanut, ettei heillä ole ehdottaa mitään vaihto-
ehtoista kokoontumispaikkaa mielenosoitukselle vaan haluavat kokoontua

Töölöntorilla. Kaarineva oli ehdottanut vaihtoehtoisina kokoontumispaikkoina esimerkiksi Narinkkatoria, jonne olivat kokoontuneet edellisenä vuonna sekä Taivallahden kenttää, joka olisi Töölöntorin läheisyydessä. Kaarineva oli painottanut, ettei kokoontuminen Töölöntorille ole vaihtoehtona. Yhteyshenkilö oli pyytänyt tiedon tästä kirjallisena.

1.12.2023 vanhempi konstaapeli Kaarineva toimitti sähköpostitse "*Helsinki ilman natseja*" -koalition sähköpostiin kirjallisen hallintopäätöksen, jossa oli kielletty mielenosoituksen järjestäminen Töölöntorilla päätöksessä ilmoitettu ajankohtana.

2.12.2023 vanhempi konstaapeli Kaarineva yritti tavoittaa yhteyshenkilöä puhelimitse kahdesti, ei tavoitettu.

3.12.2023 vanhempi konstaapeli Kaarineva yritti tavoittaa yhteyshenkilöä puhelimitse kerran, ei tavoitettu. Tekstiviestitse lähetetyn soittopyynnön jälkeen yhteyshenkilö oli soittanut illalla, jolloin oli keskusteltu hallintopäätöksestä. Yhteyshenkilöllä ei ollut kysyttävää tai kommentoitavaa siihen liittyen. Kaarineva oli kertonut yhteyshenkilölle poliisin sosiaalisessa mediassa tekemistä havainnoista, joiden mukaan he olisivat edelleen järjestämässä mielenosoitusta yhä Töölöntorilla. Yhteyshenkilö ei ollut halunnut kommentoida asiaa. Kaarineva oli kehottanut yhteyshenkilöä jälleen kerran selvittämään mielenosoitukselle toista kokoontumispaikkaa.

5.12.2023 yhteyshenkilö oli yhteydessä vanhempi konstaapeli Kaarinevaan tarkoituksenaan neuvotella marssista Töölöntorilta Narinkkatorille. Yhteyshenkilölle ilmoitettiin, ettei tämä onnistu, koska hallintopäätöksessä on kielletty "*Helsinki ilman natseja*" -mielenosoituksen kokoontuminen Töölöntorille. Yhteyshenkilöllä ei ollut ehdotuksia vaihtoehtoisesta kokoontumispaikasta. Kaarineva oli myöhemmin saman päivän aikana yrittänyt vielä soittaa yhteyshenkilölle kokoontumispaikkaan liittyen, mutta häntä ei tavoitettu.

6.12.2023 vanhempi konstaapeli Kaarineva yritti aamupäivän aikana soittaa yhteyshenkilölle, ei tavoitettu.

Vanhempi konstaapeli Kaarineva on kertonut kaikkien yhteyshenkilön kanssa käytyjen puhelinkeskusteluiden olleen kestoiltaan lyhyitä. Yhteyshenkilö oli pyrkinyt vastaamaan aina lyhyesti muutamalla sanalla. Jos yhteyshenkilön kanssa oli sovittu siitä, että yhteyshenkilö palaa asiaan, ei hän ollut oma-aloitteisesti yhteydessä tämän jälkeen.

Vanhempi konstaapeli Kaarinevan mukaan poliisin neuvottelupartio saapui 6.12.2023 Töölöntorille hyvissä ajoin ennen mielenosoituksen ilmoitettua alkamisajankohtaa. Partion jäsenet yrittivät etsiä "*Helsinki ilman natseja*" -koalition yhteyshenkilöä väkijoukosta, mutta kukaan viidestä neuvottelupartioon kuuluneista poliiseista ei häntä ollut havainnut. Klo 16.00 jälkeen kaksi ihmistä oli ilmoittanut toimivansa "poliisikontakteina", jolloin heidän kanssaan oli pyritty neuvottelemaan muun ohella uudesta mielenosoituspaikasta. Neuvottelut eivät edenneet, koska he eivät olleet valmiita vaihtamaan mielenosoituspaikkaa sen symbolisuudesta johtuen.

Vanhempi konstaapeli Kaarineva on kertonut neuvotteluiden "poliisikontaktien" kanssa olleen erittäin hidasta, koska nämä olivat keskusteluiden päätteeksi vetäytyneet neuvottelemaan oman koalitionsa kesken. Tämä oli kes tänyt ajallisesti pitkään ja johtanut siihen, että poliisi joutui ottamaan uudelleen yhteyttä kontaktihenkilöihin. Mielenosoituksen siirtämisestä Taivallahden kentälle "poliisikontaktit" olisivat halunneet keskustella vasta siinä vaiheessa, kun Töölöntori oli tyhjennetty ja siellä olleet ihmiset oli ohjattu kadun toiselle puolelle jalkakäytävälle. Tämä ei kuitenkaan onnistunut välittömästi, koska toisen mielenosoituksen kulkue oli juuri lähdössä liikkeelle ja heidän reittinsä kulki Taivallahden kentän vierestä. Kun mainittu kulkue oli ohittanut Taivallahden kentän, eivät *"Helsinki ilman natseja"* -mielenosoitukseen osallistuneet henkilöt olleet enää kiinnostuneita siirtymään Taivallahden kentälle vaan poistuivat paikalta.

Poliisilaitos katsoo vanhempi konstaapeli Kaarinevan selvityksestä ilmenevän yksityiskohtaisesti *"Helsinki ilman natseja"* -mielenosoituksen järjestäjätahon kanssa ollut yhteydenpito ja sen sisältö. Poliisilaitos toteaa, että asiassa on poliisin toimesta pyritty neuvottelemaan erityisesti mielenosoituksen kokoontumispaikkaan liittyen, mutta yhteyshenkilö ei ole osoittanut tähän kiinnostusta. Poliisilaitos katsoo yhteydenpidon ilmentävän, että yhteyshenkilö on toiminut asiassa tarkoituksellisesti poliisin mielenosoituspaikkaa koskevan kiellon vastaisesti, eikä hän ole myöskään omalla toiminnallaan pyrkinyt millään tavalla edistämään vaihtoehtoisen kokoontumispaikan osoittamista, vaikka hänellä on ollut hyvissä ajoin tiedossa Töölöntorille kokoontumista koskeva nimenomainen kiello. Yhteyshenkilö ei ole ollut tavoitettavissa puhelimitse tapahtumapäivänä, eikä häntä ole myöskään tavoitettu Töölöntorilta tapahtumien yhteydessä nimenomaisista etsinnöistä huolimatta.

Mitä tulee poliisin valmistautumiseen siihen mahdollisuuteen, että riippumatta poliisin kannanotoista Töölöntorille tulisi kerääntymään ihmisiä tuohon mielenosoitukseen, poliisilaitos toteaa seuraavaa.

Ylikomisario Roimun selvityksestä ilmenee, että jo suunnitteluvaiheessa otettiin huomioon tämä mahdollisuus ja se, että poliisi joutuisi asiassa tähän liittyen toimimaan. Tällaisen tilanteen hoitamiseksi varattiin Roimun näkemyksen mukaan riittävä määrä poliisin resursseja.

Ylikomisario Roimun mukaan pääsuunnitelmana oli, että poliisi turvaa 612-soihtukulkueen kokoontumisen ja tapahtuman. Poliisin ennakkoon tapahtuneella viestinnällä tuotiin selvästi esille, että Töölöntorilla sallitaan tuolloin vain 612-soihtukulkue. Poliisi meni tapahtumapaikalle hyvissä ajoin tarkoituksenaan kertoa paikalle mahdollisesti saapuville ihmisille, ettei Töölöntorille voi kokoontua *"Helsinki ilman natseja"* -mielenosoitukseen.

Ylikomisario Roimun mukaan suunnitteluvaiheessa varauduttiin eri vaihtoehtoihin, esimerkiksi siihen, ettei poliisin antamia käskyjä mahdollisesti

noudatettaisi tai poliisia vastustettaisiin väkivaltaisesti. Lisäksi suunnittelussa otettiin huomioon vaihtoehto, jossa jouduttaisiin toteamaan, ettei torialueen tyhjentäminen ole kohtuullisin ja perustelluin toimin toteutettavissa.

Poliisilaitos katsoo, että ylikomisario Roimun selvityksen perusteella voidaan yhteenvedonomaaisesti todeta, että poliisi varautui ja valmistautui suunnitteluvaiheessa moniin erilaisiin vaihtoehtoihin ja tapahtumainkulkuihin.

4.3 Selvitys- ja lausuntopyynnön kohta 3

Kanteluissa arvostellaan sitä, etteivät poliisin poistumiskäskyt kuuluneet, eikä poliisi ohjeistanut, minne ihmisten pitäisi mennä. Erikseen on arvioitu myös sitä, ettei Helsinki ilman natseja -mielenosoitukselle osoitettu toista pitopaikkaa (kokoon tumislaki 11 § 2).

Ylikomisario Roimun selvityksestä ilmenee, että poliisi asetti Töölöntorille poliisipartioita, joiden tehtävänä oli kertoa paikalle saapuville ihmiselle kokoontumiskiellosta. Tässä vaiheessa poliisi ei estänyt kenenkään paikalle saapumista eikä poistanut ihmisiä paikalta vaan ainoastaan kertoi kokoontumiskiellosta.

Edelleen ylikomisario Roimun selvityksestä ilmenee, että poliisin valmistautuessa Töölöntorin tyhjentämiseen, ylikomisario Roimu oli määrännyt kuulutukset aloitettaviksi, jotta poliisin tuleva toiminta ja mahdollisuus omaaloitteiseen poistumiseen olisi mahdollisimman hyvin paikalla olevien ihmisten tiedossa. Lisäksi Töölöntorilla olleille, "poliisikontakteiksi" esittäytyneille henkilöille kerrottiin hyvissä ajoin poliisin valmistautuvan Töölöntorin tyhjentämiseen ihmisistä ja että paikalta tulee poistua.

Ylikomisario Roimun mukaan kuulutukset suoritettiin voimakastehoisella LRAD (Long Range Acoustic Device) kovaäänislaitteistolla. Laitteistoa käytettäessä on otettava huomioon tilannekohtaisia seikkoja esimerkiksi tapahtumapaikkaan ja kuulutusten kohteena olevien henkilöiden etäisyyteen liittyen. Töölöntorilla ihmiset olivat varsin lähellä poliisia ja läheisyydessä olevat kerrostalot aiheuttivat äänen kaikumista, joten kuulutuslaitteiston ääntä koskeva teho asetettiin riittävän matalalle esimerkiksi kuulolle aiheutuvien vaurioiden välttämiseksi.

Ensimmäiset kuulutukset voimakastehoisella kovaäänislaitteistolla suoritettiin klo 16.14. Kuulutuksen sisältö oli seuraava:

"Poliisi on kieltänyt Helsinki ilman natseja -mielenosoituksen järjestämisen Töölöntorilla. Jos haluatte osoittaa mieltä, siirtykää Taivallahden aukiolle."

Kuulutus toistettiin klo 16.20 mennessä neljä kertaa. Poliisin havaintojen perusteella kuulutuksilla ei ollut merkittävää vaikutusta paikalla olleisiin ihmisiin.

Mielenosoituksen päättämistä koskevaa päätöstä aloitettiin kuuluttamaan noin klo 16.20. Kuulutuksen sisältö oli seuraava:

"Poliisi määrää kokoontumisen päättymään ja väkijoukon hajaantumaa. Poistukaa paikalta."

Myös tätä kuulutusta toistettiin useita kertoja. Poliisin havaintojen perusteella kuulutusten vaikutus väkijoukkoon oli vähäinen.

Ylikomisario Roimun mukaan hän oli saanut paikalla olleilta poliiseilta tiedon, etteivät kuulutukset olleet kaikissa tilanteissa kuuluneet selkeästi alueen reunalla olleille ihmisille. Tästä johtuen torilla jalkautuneina olleet poliisit toistivat annettujen kuulutusten sisältöä ja käskyjä paikalle olleille ihmisille. Poliisin toimesta seurattiin myös tilanteeseen liittyvää keskustelua mediassa ja erityisesti sosiaalisessa mediassa, joista ilmeni alustoilla olevan tiedossa poliisin antamat poistumiskäskyt.

Ylikomisario Roimu on pitänyt varmana, että paikalla olleilla ihmisillä on ollut tiedossa, ettei kokoontumista Töölöntorilla sallita ja että paikalta tulee poistua. Roimun mukaan kysymys on ollut siitä, ettei poliisin antamia käskyjä ole paikalla olleiden toimesta haluttu noudattaa.

Ylikomisario Roimun mukaan klo 16.46 poliisi aloitti varsinaiset Töölöntorin tyhjentämistoimet. Tässä vaiheessa osa paikalla olleista poliiseista lähestyi paikalla olleita ihmisiä käskien samalla heitä poistumaan paikalta. Osa ihmisistä oli poistunut tässä vaiheessa oma-aloitteisesti kohti Runeberginkatua, paikalleen jääneitä ihmisiä poliisi työnsi edellään samaan suuntaan. Torialueen Runeberginkadun puoleinen sivu oli koko ajan vapaana poistumiselle. Ihmisiä oli ollut kuitenkin lukumääräisesti siinä määrin paljon, että heidän poistamisensa paikalta pelkästään työntämällä oli ollut mahdotonta ja heidän ohjaamiseensa pois paikalta käytettiin sittemmin myös poliisihevosia.

Poliisilaitos katsoo, että poliisi on tapahtumapaikalla pyrkinyt ensin aktiivisesti ohjeistamaan paikalle saapuneita sekä ihmisiä sekä järjestäjän "poliisikontakteja" kokoontumiskiellosta. Tämän jälkeen poliisi on käyttänyt useita kertoja kuulutuksia, joiden tarkoituksena on ollut tiedottaa paikalla olleille henkilöille ensin kokoontumiskiellosta ja paikasta, jossa mielenosoituksen järjestäminen on mahdollista ja sittemmin vielä mielenosoituksen päättämisestä ja poistumiskäskystä.

Poliisilaitos toteaa poliisin reagoineen siihen, etteivät kuulutukset ole välttämättä kuuluneet selvästi koko alueelle. Paikalla jalkautuneena olleet poliisit ovat tästä syystä johtuen toistaneet kuulutusten sisältöä ja poistumiskäskyjä. Poliisi on siten vielä kuulutusten jälkeenkin antanut aktiivisesti ja jatkuvasti poistumiskäskyjä sekä varannut poliisilaitoksen näkemyksen mukaan riittävästi aikaa paikalla olleiden henkilöiden oma-aloitteiselle poistumiselle ennen torin fyysisen tyhjentämisen aloittamista. Vielä tässäkin vaiheessa poliisi on ensisijaisesti käskennyt henkilöitä poistumaan paikalta ennen viime kädessä tapahtunutta fyysistä työntämistä Runeberginkadun suuntaan.

Poliisilaitos katsoo, että asiassa saadun selvityksen perusteella poliisi on omalla toiminnallaan pyrkinyt kattavasti tiedottamaan ihmisiä poliisin antamasta poistumiskäskystä. Kuulutuksissa on tuotu esille myös Taivallahden aukio paikkana, johon on tullut siirtyä, jos on halunnut osoittaa mieltä. Edelleen ylikomisario Roimun selvityksestä ilmenevin tavoin ihmisiä on poistunut oma-aloitteisesti Runeberginkadun suuntaan. Lisäksi kun otetaan huomioon tapahtumapaikkana ollut Töölöntori ja sitä ympäröivät rakennukset sekä paikalla olleiden poliisien toiminta esimerkiksi sijoittumisen, ohjeistuksen ja käskyjen osalta, poliisilaitos katsoo, että suunta, johon henkilöiden on tullut poistua, on ollut selvästi paikalla olleiden ihmisten tiedossa. Paikalta on ollut koko ajan mahdollisuus poistua Runeberginkadun suuntaan. Mielenosoituksen pitopaikan osoittamista koskevaan arvosteluun on vastattu kohdan 1 vastauksen yhteydessä.

4.4 Selvitys- ja lausuntopyynnön kohta 4

Kanteluissa arvostellaan sitä, ettei poliisi varoittanut voimakeinojen käytöstä ja että ne olivat suhteettoman ankaria rauhanomaisia mielenosoittajia kohtaan. Kantelijat ovat myös katsoneet, että hevosia käytettiin voimakäyttövälineinä. Pyydän lisäksi selvittämään, käyttäytyivätkö paikalla koontuneet henkilöt väkivaltaisesti tai aiheuttivatko he omaisuusvahinkoja.

Ylikomisario Roimun mukaan poliisi on kuulutusten yhteydessä varoittanut Töölöntorilla olleita ihmisiä voimakeinojen käytöstä.

Ylikomisario Roimun selvityksestä ilmenee, että poliisi ei ole tilanteessa käyttänyt mielenosoittajia kohtaan työntämistä ja painamista kovempia voimakeinoja. Ennen työntämistä poliisi oli sekä kuulutusten että paikalla olleiden poliisien toimesta antanut useita poistumiskäskyjä.

Edelleen ylikomisario Roimun selvityksestä ilmenee, että poliisia oli vastustettu sekä passiivisesti että aktiivisesti muun muassa tönimällä ja työntämällä. Varsinaista väkivaltaista käyttäytymistä poliisia kohtaan ei ollut. Todettakoon tässä yhteydessä, että ylikomisario Minkkisen selvityksestä ilmenee, että eräs henkilö olisi kiinnioton yhteydessä potkaissut poliisia.

Ylikomisario Roimu ei ole tietoinen, että tapahtumapaikalla olisi mielenosoittajien toimesta aiheutettu merkittävämpiä omaisuusvahinkoja.

Poliisilaitos toteaa, että poliisi on virkatehtävää suorittaessaan joutunut viime kädessä käyttämään poliisilain 2 luvun 17 §:n 1 momentin mukaisia tarpeellisia voimakeinoja, tässä tapauksessa henkilöiden työntämistä, henkilöiden paikalta poistamiseksi.

Poliisilaitos katsoo, että asiassa käytettyjä voimakeinoja voidaan pitää poliisilain 1 luvun 3 §:n tarkoittamalla tavalla puolustettavina ja myös poliisilain 1 luvun 4 §:n tarkoittamalla tavalla vähimmän haitan periaatteen mukaisena ottaen huomioon asiassa saadusta selvityksestä ilmenevät olosuhteet kokonaisuudessaan, tapahtumat Töölöntorilla sekä poliisin toimivallan rajoissa antamien aikaisempien käskyjen noudattamatta jättäminen, joiden

noudattamiselle oli myös varattu riittävästi aikaa. Poliisi on ensisijaisesti pyrkinyt toimimaan poliisilain 1 luvun 6 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla neuvoin, kehotuksin ja käskyin. Poistumista koskevat käskyt oli toistettu useita kertoja niin kovaäänislaitteistolla kuin paikalla olleiden poliisien toimesta ennen henkilöiden työntämiseen ryhtymistä.

Ylikomisario Roimun selvityksestä ilmenee, että poliisi on poliisilain 2 luvun 18 §:n 2 momentin mukaisesti varoittanut virkatehtävän kohteena olevia henkilöitä mahdollisuudesta joutua voimakeinojen käytön kohteeksi. Varoitaminen on tehty kovaäänislaitteiston välityksellä Töölöntorilla tehdyllä kuulutuksella, jota on pidettävä lain tarkoittamana tarkoitukseen soveltuvana ymmärrettävänä tapana.

Poliisilaitos toteaa yleisellä tasolla näkemyksensä, että yksilön henkilökohtaiseen koskemattomuuteen puuttuminen esimerkiksi työntämällä henkilöä pois paikalta on omiaan aiheuttamaan toimenpiteen kohteena olevassa henkilössä herkästi myös kielteisiä tuntemuksia, vaikka puuttuminen ei olisi voimakkuudeltaan erityisen voimakasta.

Mitä tulee niihen kanteluissa esitettyihin näkemyksiin, joiden mukaan hevosia olisi käytetty voimankäyttövälineinä, poliisilaitos toteaa seuraavaa.

Ylikomisario Roimun selvityksestä ilmenee, että Töölöntorin tilanneorganisaation kuului myös poliisihevosia, joita on aikaisemmin käytetty useissa joukkojenhallintatilanteissa menestyksekkäästi suurten väkijoukkojen ohjailuun. Koska tilanne oli osin lukkiutunut muuttumattomaksi väkijoukon vastustaessa poliisin työntämällä tapahtuvaa voimankäyttöä, ylikomisario Roimu määräsi tilannejohtaja Kiiskisen ottamaan käyttöön myös poliisihevokset, joiden käyttämisellä oli tarkoitus erottaa tiiviistä väkijoukosta pienempiä ryhmiä poistamisen mahdollistamiseksi. Poliisihevokset kulkivat hiljaisella vauhdilla väkijoukon seassa ja menettelyn seurauksena väkijoukosta pystyttiin erottamaan pienempiä ryhmiä, jotka saatiin sittemmin poistettua paikalta.

Poliisilaitos toteaa, että asiassa saadun selvityksen perusteella poliisihevosia on tapahtumien yhteydessä käytetty ohjaamaan väkijoukkoa pois paikalta sekä erottamaan väkijoukosta pienempiä ryhmiä ihmisten paikalta poistamisen mahdollistamiseksi. Töölöntorilla tämä on selvityksen mukaan tapahtunut kulkemalla poliisihevosten kanssa hiljaisella vauhdilla väkijoukon seassa. Poliisihevosten ja muun poliisin toiminnan seurauksena väkijoukko saatiin poistettua Töölöntorilta.

Asiassa saatujen selvitysten lisäksi poliisilaitos on perehtynyt tapahtumien kulkuun tapahtumapaikalla kuvatuista videotallenteista ilmenevien seikkojen välityksellä. Videotallenteista ilmenee, että Töölöntorilla poliisihevokset ovat liikkuneet väkijoukon seassa pääosin hyvin hiljaisella vauhdilla. Todetakoon kuitenkin, että väkijoukon siirryttyä Runeberginkadulle ja osittain myös ajoradalle, videotallenteista on havaittavissa, että poliisihevokset ovat liikkuneet väkijoukon seassa muutamia kertoja nopeudeltaan jonkin verran

vauhdikkaammin, jotta väkijoukkoa on saatu ohjattua poistumaan ajoradalta.

Poliisilaitoksen tiedossa ei ole, että kukaan olisi loukkaantunut poliisihevosten toiminnan yhteydessä. Edelleen poliisilaitos toteaa, että poliisihevosten käyttäminen yhdessä edellä selvitetyn poliisilain 2 luvun 17 §:n 1 momentin mukaisen voimakeinon, työntämisen, kanssa on ollut lievin mahdollinen keino tehtävän suorittamiseksi ja ihmisten paikalta poistamiseksi.

Poliisista annetun valtioneuvoston asetuksen (1080/2013) 10 §:n 1 momentin mukaan valtio varustaa poliisimiehen tehtävien edellyttämällä voimankäyttö- ja suojavälineillä. Henkilöön kohdistuvia voimakeinoja poliisilain 2 luvun 17 §:n 1 momentin mukaisesti käytettäessä poliisimies saa käyttää vain 2 momentissa mainittuja voimankäyttövälineitä, jotka Poliisihallitus on hyväksynyt ja joiden käyttöön poliisimies on saanut koulutuksen.

Pykälän 2 momentin mukaan poliisin voimankäyttövälineitä ovat:

- 1) henkilökohtaisena virka-aseena käytettävät lippaallisella tai itselataavalla kertatulella toimivat pistoolit ja revolverit niihin soveltuvine patruunoineen;
- 2) poliisitoimintaa tukevana ampuma-aseina haulikko, konepistooli, kivääri ja ampuma-aselain (1/1998) 6 §:n 2 momentin 12 kohdassa tarkoitettu muu ampuma-ase sekä kaasun tai muun lamaannuttavan aineen levittämiseen tarkoitettu ampuma-ase niihin soveltuvine patruunoineen;
- 3) muut ominaisuuksiltaan ja asianmukaisesti käytettyinä vaikutuksiltaan ampuma-asetta lievemmat voimankäyttövälineet.

Poliisin käyttöön hyväksytyt lievemmat voimankäyttövälineet on määritelty Poliisihallituksen voimankäyttömääräyksen (POL-2019-28030) liitteessä 3. Toisin kuin esimerkiksi poliisikoira, poliisihevosta ei ole määritelty mainitussa liitteessä voimankäyttövälineeksi.

Töölöntorin tapahtumien jälkeen julkisuudessa käynnistyi keskustelua poliisihevosten oikeudellisesta asemasta, erityisesti siitä, tulisiko poliisihevonen määritellä voimankäyttövälineeksi (ks. esim. Rikander 2023, Kun isolla kengällä astuu, jää iso jälki – Helsingin poliisin joukkojenhallinta 6.12.2023 mielenosoituksessa, Edilex).

Rikander on kirjoituksessaan muun ohella katsonut, että poliisihevonen olisi syytä ja mahdollista määritellä voimankäyttövälineeksi.

Poliisilaitoksen Erityistoimintayksikkö on lausunut yleisellä tasolla poliisihevosten käytöstä poliisitoiminnassa. Erityistoimintayksikkö on lausunnossaan pitänyt Rikanderin kirjoituksessa esittämää näkökulmaa merkityksellisenä ja todennut lisäksi yksikön käsityksen poliisihevosten käyttötavoista vastaavan pitkälti Rikanderin kirjoituksessaan esittämää. Erityistoimintayksikkö on katsonut olevan perusteltua kysyä, tulisiko poliisihevosten käyttöä säädellä ja tulisiko poliisihevoset määritellä voimankäyttövälineiksi.

Erityistoimintayksikkö on pyytänyt saattamaan käsityksensä sääntelyn tarpeesta Poliisihallituksen tietoon ja pyytänyt Poliisihallitusta arvioimaan, tulisiko poliisihevostet määritellä voimankäyttövälineiksi. Lisäksi Erityistoimintayksikkö on pyytänyt Poliisihallitusta arvioimaan, tulisiko poliisihevosten käytöstä poliisitoiminnassa laatia ohjaava asiakirja, jolla voitaisiin määritellä ainakin poliisihevosten käytön yleiset periaatteet, vastuut, hevosten hoito ja ylläpito, ohjaajilta vaadittava koulutus ja osaaminen, harjoittelu, yksiköiden välinen resurssiapu kustannuksineen sekä muut tarpeelliseksi katsotut asiat.

Poliisilaitos pitää Erityistoimintayksikön lausunnossaan esittämiä seikkoja sääntelyn tarpeen arvioinnista sekä mahdollisen ohjaavan asiakirjan laatimisesta perusteltuina etenkin asiaan liittyvien tulkintaepäselvyyksien poistamisen näkökulmasta.

4.5 Selvitys- ja lausuntopyynnön kohta 5

Kanteluissa arvostellaan sitä, että poliisin toiminta aiheutti kovassa, poliisin aiheuttamassa väentungoksessa vaaratilanteita. Keli oli liukas ja joukossa oli myös lapsia, vanhuksia ja liikuntarajoitteisia. Kantelijoiden mukaan hevosilla ratsastettiin kovalla vauhdilla päin väkijoukkoa. Kantelijoiden mukaan poliisi työnsi väkijoukkoa vilkkaan liikenteen sekaan Runeberginkadulle (jossa liikkui muun muassa raitiovaunuja).

Ylikomisario Roimun mukaan poliisi on pyrkinyt rauhallisesti ja ajan kanssa tapahtuvaan Töölöntorin tyhjentämiseen. Paikalla olleille ihmisille annettiin useita kertoja ohjeistusta ja käskyjä paikalta poistumiseksi, joiden noudattamiselle oli varattu riittävässä määrin aikaa. Alueella olleita ihmisiä ei poliisin toimesta piiritetty tai saarretty ja heillä oli koko ajan olemassa tosiasiallinen mahdollisuus poistua paikalta.

Ylikomisario Roimun mukaan poliisi pyrki poistamaan ihmisiä ensisijaisesti Runeberginkadun suuntaan. Poliisin tavoitteena oli ohjata ihmiset jalkakäytäviä pitkin pääosin Mannerheimintien suuntaan ja osa Runeberginkatua pitkin kohti Hesperian puistoa. Valtaosa paikalla olleista ihmisistä kuitenkin siirtyi Runeberginkadun ja Topeliuksenkadun laajalle risteysalueelle, josta edelleen risteysalueen yli jalkakäytävälle. Ajoradalla tapahtumien aikana ollut liikenne koostui vähäisestä ajoneuvoliikenteestä sekä yksittäisistä raitiovaunuista.

Ylikomisario Roimun mukaan poliisi ohjasi alueen liikennettä pyrkien toiminnallaan minimoimaan alueella liikkuville jalankulkijoille liikenteestä mahdollisesti aiheutuvaa vaaraa ja liikenteelle aiheutuva haitta. Tästä huolimatta ajoneuvoja pääsi tapahtumien aikana risteysalueelle poistuneiden ihmisten sekaan. Ajoneuvojen vauhti oli kuitenkin erittäin hiljainen, eikä mitään konkreettista vaaratilannetta päässyt syntymään Roimun tekemien havaintojen mukaan.

Ylikomisario Roimun mukaan poliisi on toiminnassaan ottanut erityisesti huomioon sen, että tapahtumapaikalla oli eri-ikäisiä ihmisiä. Roimu on esi-merkinomaisesti maininnut naisesta ja tämän seurassa olleesta lapsesta, joille oli annettu henkilökohtaisesti käsky poistua paikalta ja varoitettu poliisin valmistautumisesta Töölöntorin tyhjentämiseen. Nainen oli vain nauranut, eikä ollut tehnyt elettäköön poistua lapseden kanssa paikalta.

Poliisilaitos on edellä tässä lausunnossa tuonut esille poliisin pyrkineen ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin poistamaan ihmisiä paikalta. Poliisi on lisäksi varannut poistumiskäskyjen antamisen jälkeen riittävästi aikaa niiden noudattamiselle. Paikalta poistuminen on ylikomisario Roimun selvityksestä ilmenevin tavoin ollut koko ajan tosiasiallisesti mahdollista.

Poliisilaitoksen tiedossa ei ole, että joku olisi loukkaantunut poliisin toiminnan johdosta.

Asiassa saadusta selvityksestä ilmenee, että Töölöntorilla olleita ihmisiä on poistunut runsaslukuisesti Töölöntorilta Runeberginkadun ja Topeliuksenkadun risteysalueelle, jossa on ollut vähäistä ajoneuvo- ja raitiovaunuliikennettä.

Asiassa saatujen selvitysten lisäksi poliisilaitos on perehtynyt tapahtumien kulkuun tältä osin tapahtumapaikalla kuvatuista videotallenteista ilmenevien seikkojen välityksellä.

Poliisilaitos toteaa, että Runeberginkadulla on ollut useita poliisin ajoneuvoja siniset hälytysvalot päällä, jotka ovat muun ohella estäneet ajoneuvoilla ajamisen Runeberginkatua Mannerheimintien suuntaan siinä vaiheessa, kun paikalla olleita henkilöitä on siirtynyt Runeberginkadun ja Tykistökadun risteysalueelle ja ajoradalle. Ajoneuvoliikenne Runeberginkadulta Mannerheimintien suuntaan on tässä vaiheessa ohjattu Topeliuksenkadulle.

Mainittujen henkilöiden siirryessä sittemmin Runeberginkadun yli tien toiselle puolelle, Topeliuksenkadun suunnasta on tullut yksittäisiä ajoneuvoja, jotka ovat odottaneet ajoradalla olleiden henkilöiden siirtymistä ennen ajon jatkamista Runeberginkatua keskustan suuntaan. Poliisi on tässä vaiheessa estänyt hälytysajoneuvoilla ajoneuvoliikenteen Runeberginkadulla kohti Mannerheimintietä ja Topeliuksenkatua Sandelsinkadun kohdalta.

Henkilöiden siirryttyä pääosin jalkakäytävälle, Runeberginkadulla on ollut vähäistä ajoneuvoliikennettä. Tämä liikenne on tullut vielä kertaalleen pysäytetyksi siinä vaiheessa, kun viimeinen lukumäärältään suurempi ihmisten joukko on poistunut Töölöntorilta Runeberginkadun yli tien toiselle puolelle.

Poliisilaitoksen tiedossa ei ole, että tapahtumien yhteydessä olisi aiheutunut ajoneuvoliikenteestä johtuvia konkreettisia vaaratilanteita. Tapahtumapaikalla liikkuneet ajoneuvot ovat käyttäneet vähäistä ajonopeutta.

Todettakoon vielä, että ajoradalla olleiden ihmisten läheisyydessä on Runeberginkatua pitkin liikkunut tapahtumien aikana molempiin suuntiin yksittäisiä raitiovaunuja, jotka ovat käyttäneet vähäistä nopeutta.

Poliisihevosten käyttöä koskevaan arvosteluun on vastattu kohdan 4 vastauksen yhteydessä.

4.6 Selvitys- ja lausuntopyynnön kohta 6

Poliisin tekemiä kiinniottoja pidetään mielivaltaisina (muun muassa, että kiinniottoon riitti kaatuminen ja että kiinniottoja tehtiin ennen kuin poistuminen paikalta oli mahdollista). Pyydänkin selvittämään, millä kriteereillä kiinniottoja tehtiin, oliko tästä yleistä linjausta ja miten varmistettiin, että yksittäisten kiinniottojen peruste olisi jälkikäteen kontrolloitavissa. Kantelijoiden mukaan kiinniotettuja myös siirrettiin vaarallisella tavalla kantaen.

Ylikomisario Roimun mukaan kiinniotot kohdistuivat henkilöihin, jotka eivät noudattaneet poliisin antamia poistumiskäskyjä. Asiassa annetun ohjeistuksen mukaan kiinniotot tuli kohdistaa erityisesti henkilöihin, jotka henkilökohtaisen poistumiskäskyn saatuaan edelleen kieltäytyivät poistumasta paikalta tai muuten aktiivisesti vastustivat poliisin toimia. Tehdyt kiinniotot välittivät paikalla olleille henkilöillä myös viestiä siitä, että poliisin antamia määräyksiä on noudatettava ja paikalta tulee poistua. Kiinniottojen aloittamisen jälkeen ihmisten paikalta poistuminen vauhdittui selvästi.

Ylikomisario Roimun selvityksestä ilmenee, että kiinnioton suorittaneiden poliisien luovuttaessa kiinniotetun henkilön kuljetusta varten, luovuttivat he samalla tiedon siitä, mikä on ollut kiinnioton peruste ja ketkä kiinnioton ovat suorittaneet. Nämä tiedot oli sittemmin kiinniotetun siirtämisen yhteydessä välitetty Pasilan poliisitalolla kiinniotettujen henkilöiden kiinniottoa koskevien asiakirjojen laatimisia hoitaneille virkamiehille.

Poliisilaitos toteaa asiasta saadusta selvityksestä ilmenevän, että kiinniottojen tekemisen edellytykset oli linjattu johdon toimesta. Poliisilaitoksen käsityksen mukaan selvityksestä ilmenee, että poistumiskäskyt ennen kiinniottoa oli annettu selkeästi ja kuulutusten lisäksi vielä erikseen henkilökohtaisesti. Edelleen poliisilaitoksen käsityksen mukaan poistumiskäskyn kohteena olleilla henkilöillä on ollut riittävästi aikaa noudattaa annettua poistumiskäskyä ennen kiinniottoa.

Poliisilaitos toteaa, että yksittäisten kiinniottojen peruste ja kiinnioton tehneiden poliisimiesten tiedot välitettiin selvityksestä ilmenevin tavoin eteenpäin kiinniottoihin liittyviä asiakirjoja tekeville virkamiehille. Näin ollen yksittäisten kiinniottojen peruste on myös jälkikäteen kontrolloitavissa.

Ylikomisario Roimun mukaan hänellä ei ole havaintoja tai tietoa siitä, että kiinniotettuja henkilöitä olisi siirretty vaarallisella tavalla kantaen.

Asiassa saadun selvityksen yhteydessä ei ole tullut esille, että kiinniotettuja henkilöitä olisi siirretty "vaarallisella tavalla kantaen". Poliisilaitos toteaa yleisellä tasolla, että yksittäisissä tapauksissa kiinnioton kohteena olevat

henkilöt saattavat pysyä passiivisina loppuun asti, eivätkä he myötävaikuta siirtymiseen pois paikalta edes siinä vaiheessa, kun poliisi on tehnyt päätöksen heidän kiinniotostaan. Tällöin poliisi voi viime kädessä joutua siirtämään henkilön esimerkiksi kantamalla, mikä saattaa tilanteesta riippuen näyttäytyä ulkopuolisen henkilön silmin katsottuna kysymyksiä herättävältä. Todettakoon tässä yhteydessä vielä erikseen, että saadun selvityksen perusteella poliisilaitoksen tiedossa ei myöskään ole, että yksikään kiinniotetuista henkilöistä olisi loukkaantunut.

4.7 Selvitys- ja lausuntopyynnön kohta 7

Kiinniotettujen kuljetus Pasilaan kesti erään kantelijan mukaan yli tunnin ja kiinniotetut oli sidottu nippusiteillä (osin liian tiukasti). Pyydän kuljetuksiin varautumisen ja kuljetusjärjestelyjen lisäksi selvittämään, miksi sitominen katsottiin välttämättömäksi.

Ylikomisario Roimun ja komisario Kiiskisen selvityksistä ilmenee, että tilanneorganisaation käytössä oli kaksi kiinniotettujen henkilöiden kuljetuksiin varattua linja-autoa sekä kaksi poliisin pakettiautoa. Tilannejohtaja Kiiskinen oli pyytänyt toisen kiinniotettujen henkilöiden kuljettamiseen varatun linja-auton Töölöntorin välittömään läheisyyteen ennen torialueen tyhjentämisen aloittamista. Kiinniotetut henkilöt siirrettiin linja-autoon tai yksittäistapauksissa kuljetusta varten varattuun poliisiautoon. Linja-autolla oli yksi joukkojenhallintaryhmä, jonka tehtävänä oli varmistaa, että kiinniotettujen henkilöiden käsittely ja esimerkiksi turvallisuustarkastukset tehdään johdetusti ja hallitusti. Välillä useita kiinniotettuja henkilöitä oli tuotu linja-autolle samanaikaisesti, jolloin henkilöt ovat voineet joutua odottamaan hetken turvallisuustarkastusta ja linja-autoon pääsyä.

Komisario Kiiskisen mukaan hän oli pyrkinyt arvioimaan sitä, milloin poliisin toiminnan kannalta oli järkevää päästää toinen linja-auto lähtemään kohti Pasilan poliisitaloa. Linja-auton tyhjentäminen kiinniotetuista henkilöistä kestää oman aikansa ja asiassa pyrittiin välttämään tilannetta, jossa molemmat linja-autot olisivat samanaikaisesti poissa Töölöntorilta. Tavoitteena oli ollut se, ettei kiinniotettujen henkilöiden tarvitse odottaa ulkona Töölöntorilla kiinnioton jälkeen.

Ylikomisario Roimun mukaan kiinniottoissa käytetyt toimenpiteet ja voimakeinot valitaan kiinnioton suorittaneiden poliisimiesten toimesta tapauskohtaisesti. Mitään yleisohjetta tai linjausta, jossa olisi ohjeistettu kiinniotettujen henkilöiden sitomisesta tai kahlitsemisesta, ei annettu. Roimun mukaan valtaosa kiinniotetuista henkilöistä oli siirretty kuljetusta varten varattuihin linja-autoihin kädet vapaana ilman kahlehtimista, joskin joitakin kiinniotettuja oli ollut myös kahlehdittuna.

Komisario Kiiskinen ei kertomansa mukaan ollut ohjeistanut poliiseja yksittäisten kiinniottojen osalta ja kiinnioton suorittaneet poliisit ovat siten itse päättäneet mahdollisesti kiinniotetun henkilön sitomisesta käsiraudoin tai

muovista sidettä käyttämällä. Kiiskisen tietoon ei ole tullut, että yksikään kiinniotetuista henkilöistä olisi loukannut itseään kiinnioton yhteydessä.

Asiassa on pyydetty selvitykset myös vanhempi konstaapeli Simo Holttiselta ja vanhempi konstaapeli Jaro Silventoiselta, jotka ovat toimineet kiinniotettujen kuljetuksiin varatuissa kahdessa linja-autossa ja ottaneet vastaan kiinniotettuja henkilöitä.

Vanhempi konstaapeli Holttisen mukaan päätökset sitomisesta ja itse sitomistoimenpiteet oli tehty linja-auton ulkopuolella kiinnioton tehneiden henkilöiden toimesta, joten myös sitomisen välttämättömyyttä koskeva arviointi on tehty tässä yhteydessä. Holttisen havaintojen mukaan henkilöitä ei erikseen sidottu linja-auton sisällä. Täynnä olleessa linja-autossa oli ollut vain satunnaisia sidottuna olleita kiinniotettuja henkilöitä ja nämä henkilöt pysyivät yhtä henkilöä lukuun ottamatta sidottuina matkan ajan. Yksi henkilö oli ilmoittanut siteen olevan liian tiukalla, jonka jälkeen Holttinen oli poistanut siteen heti, kun se oli ollut mahdollista ja ennen määränpäähän saapumista. Holttinen ei ollut havainnut, että sitomisesta olisi aiheutunut kenellekään vammoja.

Vanhempi konstaapeli Silventoisen mukaan linja-autoon oli tuotu vain yksi sidottuna ollut henkilö, jonka sitomisesta oli päättänyt kiinnioton tehneet poliisit. Ketään ei sidottu linja-autossa siellä olleiden poliisien toimesta. Ainoa sidottuna kuljetuksen ajan ollut henkilö oli otettu Pasilan poliisivankilalla ensimmäisenä henkilönä tarkastukseen, jotta siteet saatiin avattua. Silventoinen ei osannut sanoa, oliko henkilö ilmoittanut missään vaiheessa mitään sitomiseen liittyen. Silventoisen tiedossa ei ole, että sidottuna olleelle henkilölle olisi aiheutunut sitomisesta vammoja.

Poliisilain 2 luvun 20 §:n 1 momentin mukaan virkatehtävän kohteena olevan henkilön liikkuma- tai toimintavapautta saadaan rajoittaa käsiraudat laittamalla, muovista sidettä käyttämällä tai muulla vastaavalla tavalla, jos rajoittaminen on välttämätöntä virkatehtävän suorittamisen yhteydessä henkilön karkaamisen estämiseksi, väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi tai uhkaavan väkivallan torjumiseksi. 2 momentin mukaan liikkuma- tai toimintavapauden rajoittamista ei saa jatkaa pitempään kuin on välttämätöntä. Rajoittaminen ei saa aiheuttaa kohteena olevalle henkilölle vauraa tai tarpeetonta kipua.

Poliisilaitos toteaa, että asiassa saadun selvityksen perusteella päätöksen kiinniotetun sitomisesta ovat tehneet kiinnioton suorittaneet poliisit, jotka ovat poliisilain 2 luvun 20 §:n 1 momentin edellyttämällä tavalla joutuneet arvioimaan henkilön liikkuma- ja toimintavapauden rajoittamisen välttämättömäksi karkaamisen estämiseksi, väkivaltaisen käyttäytymisen hillitsemiseksi tai uhkaavan väkivallan torjumiseksi. Komisario Kiiskinen ei ole ohjeistanut poliisin menettelytapoja, eikä kiinniotettuja henkilöitä ole kategorisella tavalla sidottu. Vanhempi konstaapeli Holttisen ja vanhempi konstaapeli Silventoisen selvityksestä ilmenee, että sidottuna on ollut vain yksittäisiä kiinniotettuja henkilöitä.

Poliisilaitos toteaa, että kiinniotetun sitominen on edellyttänyt poliisilain 2 luvun 20 §:n mukaisten edellytysten täyttymistä, joiden käsillä olosta on vastannut sitomispäätöksen tehnyt poliisi. Poliisilaitos toteaa yleisellä tasolla, että sitominen on voitu arvioida välttämättömäksi esimerkiksi henkilön karkaamisen estämiseksi tai henkilön kiinniottotilanteessa ilmenneen käyttäytymisen perusteella. Mainittakoon tähän liittyen myös rikosylikomisario Minkkisen selvityksestä ilmenevä tapahtuma, jossa poliisin poistumiskäskyä vastustanut ja poliisia potkaissut kiinniotettu henkilö oli sittemmin Pasilan poliisivankilan pihalla päässyt kiipeämään alueen aidan yli ja paennut paikalta.

Poliisilaitos toteaa olevan selvää, että muovisella siteellä tapahtuva rajoittaminen ei saa aiheuttaa kohteena olevalle henkilölle vaaraa tai tarpeetonta kipua. Poliisilla on siten esimerkiksi sille tehdyn ilmoituksen jälkeen velvollisuus tarkistaa, ettei muovinen side ole liian tiukalla.

Asiassa saadusta selvityksestä ilmenee, että poliisi on reagoinut siteen tiukkuudesta tehtyyn ilmoitukseen poistamalla siteen heti, kun se on ollut mahdollista ja ennen määränpäähän saapumista. Lisäksi selvityksestä ilmenee, että toisessa linja-autossa ollut yksittäinen sidottu henkilö on otettu ensimmäisenä poliisivankilan tarkastukseen, jotta side on saatu avattua.

Poliisilaitos toteaa edellä lausuttujen seikkojen ilmentävän sitä, että asiassa on toimittu myös poliisilain 2 luvun 20 §:n 2 momentin mukaisesti. Liikuma- tai toimintavapautta rajoittavaa menettelyä ei ole jatkettu pitempään kuin on ollut välttämätöntä ja myös ilmoitukseen siteen tiukkuudesta on reagoitu side poistamalla. Todettakoon vielä, että saadun selvityksen perusteella poliisilaitoksen tiedossa ei ole, että yksikään kiinniotetuista henkilöistä olisi loukkaantunut.

Mitä tulee kuljetusten keston, rikosylikomisario Minkkisen selvityksestä ilmenee, että henkilön Töölöntorilla tapahtuneesta kiinniotosta Pasilan poliisivankilan säilytystarkastukseen kulunut aika oli vaihdellut. Nopeimmillaan tämä aika oli ollut 20 minuuttia (kolme henkilöä) ja pisimmillään kaksi tuntia (kaksi henkilöä). Alle tunnin tämä oli kestänyt 21 kiinniotetun kohdalla.

4.8 Selvitys- ja lausuntopyynnön kohta 8

Lisäksi pyydän selvittämään, onko poliisin tiedossa, että ihmisiä olisi loukkaantunut - esimerkiksi onko kiinniotetuilla todettu vammoja säilytystilan tulotarkastuksessa tai muutoin ja miten vammoja on hoidettu.

Ylikomisario Kallio on selvityksessään kertonut, että asiaa on tältä osin selvitetty vapaudenmenetyksestä laadittujen asiakirjojen sekä henkilöstön puhutuksen perusteella. Lisäksi asian johdosta on esitetty Helsingin kaupungin selviämishoitoaseman päivittäistoimintaa johtavalle osastonhoitajalle pyyntö selvittää käsillä olevaan asiaan mahdollisesti liittyviä hoito- tai muita potilaskontakteja.

Edelleen ylikomisario Kallion selvityksestä ilmenee, että Helsingin poliisivankilassa säilytettäviin vapautensa menettäneisiin kohdistetaan tulo- tai saapumisvaiheessa poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa tarkoitettu tulotarkastus. Tarkastuksessa pyritään selvittämään muun ohella kiinnioton olosuhteet, henkilö- ja laitosturvallisuuteen sekä käsitteelyyn liittyvät keskeiset tapahtumat ja muut tarpeelliset tiedot. Tietoon saatetut, ilmoitetut taikka muulla tavalla huomiodut vammat, sairaudet ja mahdolliset lääkitykset kirjataan kiinniottoa koskevaan pöytäkirjaan. Terveydenhuollolliset tarpeet ilmoitetaan terveydenhuollonammattihenkilölle. Henkilövahingon osalta kiinnitetään erityistä huomiota poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 15 luvun 3 §:n ja poliisilain 8 luvun 6 §:n mukaiseen ilmoitusmenettelyyn. Mainitun sääntelyn tarkoituksena on saattaa muut kuin vähäiset henkilövahingot esimiesten tietoon sekä järjestää vammoja saaneelle tarpeellista hoitoa.

Ylikomisario Kallio on todennut, ettei asiassa tehdyn selvityksen ja puhutusten perusteella Helsingin poliisivankilan valvontahenkilöstöllä ei ole vapautensa menettäneen ilmoitukseen tai muuhun havaintoon perustuvaa vammätietoa selvityksen alla olevassa tapahtumassa. Helsingin kaupungin selviämishoitoasemalta saadun tiedon ja raportin perusteella, terveydenhuoltohenkilöstöllä ei ole myöskään tietoa tai muuta havaintoa mahdollisista henkilövahingoista. Mainitulla perusteella, hoitotoimenpiteitä ei ole ollut tarpeen järjestää.

Ylikomisario Roimu on selvityksessään todennut, ettei hänen tietoonsa ole tullut tietoa kiinniotetuista henkilöistä, joille olisi aiheutunut kiinnioton seurauksena tai kuljetuksen aikana vammoja.

Komisario Kiiskinen on selvityksessään todennut, ettei hänen tietoonsa ole tullut yhdenkään kiinniotetun henkilön loukanneen itseään kiinnioton yhteydessä.

Poliisilaitos toteaa asiassa saadun selvityksen perusteella, ettei sen tiedossa ole kiinniotettuja henkilöitä, jotka olisivat loukkaantuneet. Poliisilaitoksen tiedossa ei myöskään ylipäättään ole, että joku olisi loukkaantunut poliisin toiminnan johdosta.

4.9 Selvitys- ja lausuntopyynnön kohta 9

Selvitettäneen myös, mitä esitutkintoja tapahtumien johdosta on aloitettu ja mikä niiden vaihe on.

Rikosylikomisario Minkkisen selvityksen mukaan poliisi otti 6.12.2023 Töölöntorilla ja sen välittömässä läheisyydessä kiinni yhteensä 55 henkilöä.

Edelleen rikosylikomisario Minkkisen mukaan 12.2.2024 mennessä 41 henkilölle on annettu tiedoksi sakko, neljälle henkilölle on tarkoitus antaa tiedoksi sakko ja yhdeksän henkilöä on kiistänyt syyllisyytensä. Viimeksi mainitut henkilöt on kuulusteltu tai heidät tullaan kuulustelemaan tapahtumien

johdosta. Kaikissa asioissa on ollut rikosnimikkeenä niskoittelu poliisia vastaan ja kahdessa tapauksessa on ollut lisäksi rikosnimikkeenä haitanteko virkamiehelle.

Rikosylikomisario Minkkisen selvityksestä ilmenee lisäksi, että yhdessä tapauksessa on kysymys kokonaisuudesta, jossa rikosnimikkeinä ovat niskoittelu poliisia vastaan, virkamiehen vastustaminen, vangin karkaaminen ja väärän henkilötiedon antaminen. Mainitun tapauksen tutkinta on toistaiseksi keskeytetty, koska rikoksesta epäillyn henkilöllisyyttä ei ole toistaiseksi saatu selvitettyä.

Vt. poliisipäällikkö

Heikki Kopperoinen

Rikostarkastaja

Kari Järmälä

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 27.03.2024 klo 20:14. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaimosta.

Liitteet

Ylikomisario Jere Roimun selvitykset 13.2.2024 ja 19.3.2024

Ylikomisario Pekka Kallion selvitys 27.2.2024

Rikosylikomisario Mikko Minkkisen selvitykset 12.2.2024 ja 19.3.2024

Komisario Hanna Kiiskisen selvitys 27.2.2024

Vanhempi konstaapeli Stiina Kaarinevan selvitys 3.3.2024

Vanhempi konstaapeli Simo Holttisen selvitys 19.3.2024

Vanhempi konstaapeli Jaro Silventoisen selvitys 19.3.2024

Erityistoimintayksikön lausunto poliisihevosia koskevan normiston kehittämistarpeista 6.3.2024

Päätös yleisen kokouksen järjestämisestä 1.12.2023